JIDÁŠOVA ÚMLUVA A POSLEDNÍ VEČEŘE

Původ materiálu
Marie Medková
Pořadí v lekci
34

Žalm 55,13-14; 23- Není to nepřítel, kdo mě tupí, to bych přece snesl; nade mne se nevypíná ten, který mě nenávidí, před tím bych se ukryl, jsi to však ty, člověk jako já, můj druh a přítel! Na Hospodina slož svoji starost, postará se o tebe a nedopustí, aby se kdy spravedlivý zhroutil..

liturgické čtení-L 22,1-8

KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI:

- **hod beránka** (též pascha) není protentokrát jen poklidnou a radostnou oslavou či připomínkou vyjití z otroctví, při které se podávají kalichy vína, čte z Písma (Ž 113-118), pojídají nekvašené chleby, hořké byliny a pečené maso. Velekněží a zákoníci osnují spiknutí a Jidáš vydává Ježíše. Něco se na tradičním hodu beránka mění. Už nebude zapotřebí zvířecích obětí. Těžištěm není obřadní úkon, živel či obřad, nýbrž se jím stává slovo, zvěst v Ježíši Kristu.

- **Jidášova úmluva** o vydání Ježíše a Ježíšovo přiznání k vydání sebe sama při poslední večeři. „Vydávání“ je termín, který obě roviny propojuje a vytváří napětí mezi záměrem protivníků a Ježíšovým. Jidáš jde k velekněžím, aby jim Ježíše vydal (a ti pak dále Pilátovi). Ježíš přijímá své poslání; přiznává se k tomu, že musí být vydán – ovšem jako ten, kdo „rozdává“ a „podává“ se slovy „berte“ (v.19).

-„kde chceš, abychom **připravili večeři**?“ ptají se jako první učedníci Ježíše (Mt 26,17; Mk 14,12). U Lukáše se takto učedníci zeptají teprve potom, co je Ježíš sám posílá beránka připravit (v.8). Lidská zrada a nenávist nejsou, jak se na první pohled zdá, hybnými pákami pašijního příběhu. Ponejprv a hlavně záleží na tom, co „chce“ Ježíš (a ten vše vidí v perspektivě nastávajících událostí) a to se nám i tobě, vznešený Teofile, Lukáš pokouší zdůraznit.

- u **večeře Páně** se Ježíš ujímá hostitelské role. Slavnost vděčnosti a radosti nad osvobozením z egyptského otroctví Ježíš přeznačuje na slavnost uzavření nové smlouvy - kvalitativně nové, v níž se stvrzuje platnost Boží věrnosti (Ex 24,8). Smlouva to však není výhodná pro obě strany

stejně; člověk, ten slabší, získává za cenu ztráty jednoho života pro sebe šanci nového života. Ježíš nabízí přítomným spolustolovníkům podíl na svém příběhu. Učedníci si smějí brát od toho, který se dává; smějí přijmout toho, který se za ně vydává. A tak i my dnes, Teofile, smíme být u večeře Páně těmi, kterým se v Kristu nabízí a se kterými se uzavírá nová smlouva.

- označení zrádce- se vyznačuje podvojností; Syn člověka musí být vydán, je to součástí Božího plánu. Ježíš to ví. Zrada však zůstává zradou. Ježíšovo běda varuje (nejen Jidáše, ale zrovna tak posluchače příběhu) před takovým jednáním.

Člověk má na vybranou a může se k svému jednání rozhodnout. Učedníkům to není jasné a nic nevědí; nepodařilo se jim zaslechnout v Ježíšových slovech předzvěst o jeho cestě, a tak se handrkují o něčem, co jim děj dnů příštích vyzradí.

- na **spor o přední postavení** následující poté, co se učedníci mezi sebou obviňují ze zrady (v. 23) reaguje Ježíš: největší není ten, kdo nezradí, nýbrž ten, kdo slouží. Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil. A odměnou všem „sloužícím“ nebude váček plný peněz či spokojený zákazník, ale doslova královské pohoštění a nasycení pro ně samotné, po kterém již nebudou lačnit ani žíznit…

ÚSKALÍ TEXTU:

- určitě se vyvarujte ztotožnění Jidáše se všemi židy či s celým Izraelem. V tomto případě jde o pochybení a zradu jednotlivce.

- Ježíš sice svým slovem a obětí velikonoční hod přeznačuje, ale není jeho cílem ho zlikvidovat. Večeře Páně má být zpřítomněním této přeznačené velikonoční večeře a Kristova díla. A nám se díky němu při ní dostává vysvobození a naděje.

- Večeře Páně zpřítomňuje možná minulé události – ale především míří do budoucnosti. Tak dosvědčuje, že jádrem života víry je přítomný Kristus – a ten je nám přítomen různým způsobem – ve slovu, svátostném obřadu či náklonnosti k tomu nejmenšímu.

POMŮCKY

- bible, zpěvníky

- vše, co je zapotřebí, abychom děti pohostili; papíry s hesly; (obojí viz bod 7)

- obrázky Ježíše s učedníky při poslední večeři

MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

pro mladší školní věk:

V úvodu můžete s dětmi uspořádat skutečnou hostinu (viz bod 7)

Už jste někdy byli na oslavě, při které se pořádala společná hostina? Při jaké příležitosti to bylo? Myslíte si, že k takovým akcím patří společné jídlo? A proč?

pro starší školní věk:

Dohadovali jste se někdy mezi sebou, kdo je mezi lidmi největší? A jak se to vlastně pozná? - podle výšky, vzhledu, funkce, majetku, povahy? Kdo je podle vás větší: ten, kdo sedí za stolem, či ten, kdo obsluhuje?A proč?

I kdyby se skupina shodla na tom, že ten, co sedí za stolem, nevyvracejte jim hned jejich názor. K diskusi nad tím se vždycky můžete vrátit po skončení vyprávění.

pro Teofila:

Možná, že Theofila trápilo, že Ježíš skončil na kříži; že ten největší si nenechává sloužit. To není život a konec hodný krále, toho, ve kterého máme věřit. Ale Lukáš jemu i mnoha dalším chce ukázat, že naopak Ježíšova velikost tkví v službě, v pomoci, v oběti za nás. Vy, kdo vládnete, stojíte v čele, kdo tříráte moc ve svých rukou, buďte jako poslední, jako ti, kteří slouží. Neboť vás za to čeká královská odplata.

OSNOVY VYPRÁVĚNÍ:

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

I. Motivace

II. Velikonoce za humny

III. Jidáš vyzradí nepřátelům Ježíše

IV. Příprava velikonoční hostiny

V. Ne učedníci, ale Ježíš hostí

VI. Ježíše čeká nesnadná cesta, ale učedníci to nevidí

VII. Ne my, ale nám Ježíš slouží

b) osnova pro starší školní věk:

I. Motivace

II. Jak k tomu došlo, že nás hostí Ježíš sám

III. Příprava velikonoční hostiny

IV. Jidáš vydává Ježíše

V. Nová smlouva zpečetěná Ježíšovou obětí

VI. Čas nové smlouvy

VYPRÁVĚNÍ

I. HOSTINA RADOSTI A INTRIKY VELEKNĚŽÍ

Lk: Tak se posaď, Theofile. Kde jsme to skončili? Ano, Ježíš a jeho učedníci budou slavit.

T: Narozeniny?

Lk: Ale ne, Ježíš a jeho učedníci přece přišli do Jeruzaléma slavit paschu, to je hebrejsky hod beránka. Tímto veselým svátkem si židé připomínají vyjití z Egypta, kde otročili, do svobody, do země zaslíbené. Když je pascha, sejde se celá rodina a pořádá hostinu.

T: A co jedí? Slyšel jsem o židech leccos...

Lk: Nedej na pomluvy. Jedí pečeného beránka, k tomu placky z nekynutého těsta a hořké byliny. A nejde jen o to, dobře se najíst a popovídat si o událostech v rodině a v politice. Radují se, chválí Hospodina za jeho věrnost. Mnozí cestují do Jeruzaléma na chrámové bohoslužby a slaví paschu tam. Jenže. Zatímco se lid chystá na tu slávu, velekněží a zákoníci přemýšlejí, jak odstranit Ježíše.

T: Vždyť jsi říkal, že Ježíš nechtěl vládnout jako králové a císaři? Tak čeho se báli?

Lk: Nechtěl. Jim se ale nelíbilo, že vykládá Písmo jinak než oni, jako by Písmo mluvilo proti kněžím v chrámu nebo mužům Božího zákona! Říká, že máme odpouštět 77x. A nemáme se starat o zítřek. Máme dávat pozor, komu slouží naše srdce, jestli je to opravdu Bůh, nebo spíš naše kapsa.

T: Aha, měli pocit, že podkopává jejich autoritu.

II.LIDSKÁ NENÁVIST NEURČUJE UDÁLOSTI

Lk: Ano, a bojí se, že vzbouří lid proti nim. A tak intrikují. Nejsou sami, koho napadají špatné myšlenky. Jeden z učedníků, Jidáš Iškariotský, slíbí velekněžím, že Ježíše prozradí.

T: Co ho to napadlo? To jen tak?

Lk: Co ho k tomu nakonec přivedlo, to už sotva zjistíme. Ale to není důležité. Vzpomeň si, že Ježíš o svém utrpení a smrti věděl dopředu. Jidáš není ten, kdo určuje, co se bude dít. Větší vinu měli velekněži a zákoníci. Je a jim podobné, do sebe zahleděné lidi, Ježíš ohrožuje už jen tím, jak žije. Tím provokuje. Kvůli kontrastu mezi lidskými a Božími pravidly života musí zemřít, protože si vybral ta Boží. To je důležité.

T: A jak to bylo dál, byl Jidáš také na té slavnostní večeři?

Lk: Ježíš požádal Petra a Jana, aby připravili večerní hostinu. V Jeruzalémě. Petr a Jan u městské brány potkali nosiče vody, za kterým došli do domu, kde měla být hostina. Zeptali se hospodáře na místnost, kde by mohli slavit, a on jim ukázal horní pokoj ve svém domě. A tak mohli večer začít.

III.JEŽÍŠ ZNÁ SVOU CESTU

T: Ale co ten Jidáš? Neprozradil se?

Lk: To není špionážní román, Theofile. Ježíš věděl, že ho někdo zradí a že už nebude s učedníky dlouho. Proto se ujal role hostitele, i když nebyl pánem domu. Také učedníkům řekl, jak je moc rád, že s nimi může svátek oslavit, protože příště ho bude slavit,až přijde království Boží.

T: Tak to byla smutná oslava, když věděli, že Ježíš zemře.

Lk: Ježíš ale nechtěl smutnit. Lidská nenávist a zrada nejsou to nejdůležitější. Ježíš neutíká, nezlobí se na Jidáše, ale slaví hostinu. Při svátku pascha se židé radovali nad vysvobozením z egyptského otroctví, které dostali od Hospodina. Ježíš z ní navíc udělal hostinu vysvobození od zla a špatnosti.

T: Ale před chvílí jsi říkal, že Ježíš zemře, protože ho dostanou velekněží a zákoníci. A že to ví. Jak tedy může nad zlem zvítězit, když zemře?

Lk: Zvítězí právě tím, že dovede svůj život do konce podle Hospodinových zásad, které celým životem propagoval. Nebude se bránit útěkem nebo podněcovat povstání. Od svého vyznání neustoupí, i když mu hrozí smrt. Protože je to cosi zásadního. Není důležité přežít, ale žít plně. Ježíš plně žije, a tak ho jeho cesta ve světě, který ovládají jiné zákony než touha po plném, spravedlivém životě podle Božích řádů, zavede až na kříž. Ale on neuhne.

T: A vědí to i učedníci?

Lk: Právě proto chce být Ježíš hostitelem. Když dává kolovat číši vína a rozlamuje chléb všem, tak jim říká, že je to naposled, co spolu pijí a jedí. Napříště už budou pít a jíst na jeho památku.

IV.POZVÁNÍ DO BOŽÍHO KRÁLOVSTVÍ

T: Ale on přece ještě mluví o Božím království.

Lk: No ano, neskákej mi do řeči. Od té chvíle není večerní hostina jen připomínkou Boží věrnosti svému lidu v minulosti. Ježíš ji potvrzuje a probouzí očekávání. Obrací jejich pohled kupředu. Učedníci se mohou těšit na Boží království, které přijde. Ježíš je do něj zve.

T: A kdy přijde a jak si ho mám představit?

Lk: Nevím. Určitě si pamatuješ, že jsem ti vyprávěl Ježíšova podobenství. Mnohokrát mluvil o Božím království v nějakém přirovnání. A bylo jich tolik – těch přirovnání. Je těžké popsat Boží království našimi slovy. Dokážu jen říct, že je to nový život podle Boží spravedlnosti. Něco z něj už máme dnes tady díky Ježíši, který ho při večeři nabídl svým učedníkům. A oni přijali. Ježíš se vydává za lidi a pro ně. A učedníci v tom, co přijali, zas budou žít a budou to s Boží pomocí předávat dál.

T: Jidáš také vydává. Jenže když vydává Jidáš, tak zrazuje.

Lk: Ano, ale Ježíš se vydává sám a dobrovolně. Je to jeho cesta.

T: Co na to řekli ostatní učedníci?

Lk: Když Ježíš řekl, že ho zradí ten, kdo s ním jedl, dohadovali se, kdo z nich to je.

T: A přiznal se Jidáš?

Lk: Ne. A navíc, oni se pak začali dohadovat, kdo z nich je mezi všemi nejpřednější.

T: Že se nestyděli, v takovou chvíli.

Lk: Ježíš jim taky řekl, že ten, kdo chce být mezi nimi první, musí být poslední. Ten, kdo nás povede, má sloužit všem. Vždyť tomu sám byl příkladem. Ale nezlobil se na ně. Slíbil jim, že se spolu setkají v Božím království, protože s ním vytrvali ve zkouškách. Už se stmívá, měl bys jít domů, Theofile.

MODLITBA

Pane, děkujeme ti, že nám stále znovu ukazuješ směr, kterým se máme vydat. Děkujeme, že chápeš naše chyby a odpouštíš víc, než dokážeme my. Děkujeme ti za Ježíše a celý jeho život. Prosíme, abychom se nikdy nepřestali přemýšlet na tím, jak žijeme, co děláme a neděláme. Amen.

PODNĚTY PRO ROZHOVOR, DRAMATICKÉ ZPRACOVÁNÍ, HRY:

- Nač židé vzpomínají při slavení Velikonoc? Váže se oslava k nějakém příběhu?

- Jak se doma připravujete na Velikonoce? Na co bychom hlavně při tom neměli zapomínat?

- Zažil jsi už někdy, že tě kamarád nechal na holičkách? Že jste se nepohodli, přestali spolu mluvit či kamarádit? Byl jsi z toho smutný? Kdo ti pak pomáhá od tvého smutku?

- Účastnili jste se někdy večeře Páně? Zapojili jste se nějak do dění? Jak to na vás celé působilo? Je to chvíle radostná, nebo spíš vážná, smutná?

- Co si představujete pod slovem smlouva? Znáte nějaké smlouvy? Uzavírali jste ji už s někým?

- Na zem rozprostřete nějakou pokrývku a doprostřed umístěte mísu s jablkem, banánem, žvýkačkou, sušenkou, ořechy a tak podobně, aby se na každého dostalo. Sesedněte si s dětmi do kruhu a povídejte si o tom, co to znamená, když se s někým o něco dělíme; musíme se pokaždé s druhými dělit? Můžete si poté společně zazpívat, třeba píseň Spolu lámejme chléb na kolenou.

- „Dělit se s někým je zženštilé a vyšlo z módy“ – co si o tom myslíte? Musí mít člověk hodně peněz a bohatství a majetku, aby se mohl s někým o něco rozdělit? Dá se dělit pouze o materiální věci?

- Na zemi leží papíry a zespod napsaná hesla, jak si lidé vykládají ‚dělit se‘, např.: soucit s druhými, srabáctví, ohleduplnost, nerozum, široké srdce, atd. Děti se střídají v házení kostkou a kdo z nich hodí šestku, může nějaký z papírů otočit a reagovat na vyjádření. Ostatní se připojují, reagují, připomínkují, nesouhlasí …

Odkaz na pracovní list
34 Jidášova úmluva a poslední večeře
Odkaz na píseň
Vítej, Jezu Kriste, z nebes vysokosti
Jezu Kriste, štědrý kněže
Kristus Pán když na smrt šel
Spolu lámejme chléb (EZ683)
Ó Pane můj, nenech mne být
Temnou, divnou mlhou bloudím (EZ692)
Uhni se stranou, ztratíš jen chvíli
Má duše Boha velebí (BTS29)
Pane Bože náš
Cílová skupina
Školní
Mladší školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo
Biblický odkaz (kat)
Lukáš 22,1–30